

Ocak 2012

Önleyebilirdik, önleyemedik!

Bazı olayları okuduğumuzda filmi geriye doğru sarabilir ve bu sonucun nasıl önlenebileceğini adım adım belirleyebiliriz. Bu belirleme, benzer durumların tekrar etmemesi için yapılması gerekenleri de gösterir aynı zamanda. Dolayısıyla hem geçmişe hem de geleceğe doğru sorumluları ve sorumlulukları tespit etmemizi sağlar. Bir çocuğun zarar gördüğü her olaya bu bakış açısı ile bakmak devletin, toplumun ve hepimizin çocuklara karşı sorumluluğudur. İşte size bu gözle baktığımızda çok şey anlatacak ocak ayı haberlerinden bazıları:

* Çocukların uygun olmayan şartlarda yaşamalarına göz yumduğumuz için [Fatih Küçükpazar'da çıkan yangında, bekar evi olarak kullanılan çatı katında ikisi çocuk beş kişi hayatını kaybetti.](#)

* Gelişen teknolojinin çocuklar için yarattığı riskleri önlemek üzere çocukların kendilerini koruma kapasitelerini güçlendirici, çocukları ve aileleri güvenli internet kullanımı konusunda bilgilendirici vb. çalışmalara yeterli kaynak ayırmadığımız için [15 yaşındaki bir kız internette tanıştığı bir kişinin tecavüzüne uğradı; 16 yaşındaki bir başka kız ve annesi ise internetteki yarı çıplak fotoğrafları yüzünden mağdur oldu.](#) Benzer bir olay bu ay içerisinde bir de [Avustralya'da yaşanmış](#) ve Bakanlık sanal zorbalık ile mücadeleye 125 milyon dolarlık bir kaynak ayrıldığını duyurmuş.

* Ebeveynlere, özellikle de yalnız ebeveynlere yönelik gün içerisinde çocuklarını bırakabilecekleri bakım hizmetleri ve psiko-sosyal destek hizmetleri sunulmaması çocukların ölümlerine veya satılmaları gibi büyük risklere karşı korumasız kalmalarına neden oluyor. Örnekleri: [Ankara Mamak'ta oğlunun karnesini almak için annelerinin evde yalnız bıraktığı çocuklardan biri çıkan yangında ağır yaralandı, diğeri öldü; 21 yaşında bir genç kız bebeğini satarken yakalandı.](#)

* [Manisa'da bir çocukeninde bakıcılık yapan 26 yaşındaki bir görevlinin, altlarına kaçırarak iki çocuğa dışkılarını yalattığı iddiasıyla tutuklandığına ilişkin haber](#) ise bize hemen Malatya'yı hatırlatıyor. Tam da "ibret alınsaydı, tarih tekerrür mü ederdi" dedirten bir durum. Hiç yoksa şimdi, "Malatya'dan sonra yapılan öneriler, alınan kararlar neydi; bunların hangilerini yaptık; neleri, neden yapamadık" diye sorabilirsek... Bu soruyu açıkça tartışabilirsek ki, birkaç zaman sonra benzer bir haberin altına "ibret alınsaydı, önlenbilirdi" yazmak zorunda kalmamak.

* [Bitlis'te okulundaki yangın tatbikatında ağır yaralanan Onur Akgün](#) ile [anne ve babasını aşırı hız yapan belediye çöp kamyonunun öldürdüğü küçük kız](#) ise çok basit ihmalkarlıkların mağdurları. İnsanlara hizmet etmekle yükümlü kurumların bu hizmetleri sırasında yaralanmalara ve can kayıplarına sebep olmalarının önüne geçemez miydik?

Bir şey yapmalı!

Bazı olaylar ise bir işaret fişeği görevini görüyor. O ana kadar fark edilmemiş tehlikeleri fark etmemizi sağlayan bu olaylar sonrasında hiçbir şey olmamış gibi hayata devam etme becerisini gösterebilmek, bu olayların işaret ettiği tehlike ile karşı karşıya olan çocuklara karşı sorumluluğumuz açısından en hafifinden ihmaldir. Aşağıda yer alanlar ocak ayında yayınlanan, işaret fişeklerini konu edinmiş haberlerden örnekler:

* [7900 öğrenciyle yapılan bir araştırmaya göre çeteleşen gençlerin sayısı hızla yükseliyor.](#) Çocuklara yönelik risklerin önlenmesi için bu ve benzer araştırmalarda elde edilen veriler ışığında çözüme yönelik hizmetlerin geliştirilmesi gerekir. Örneğin, çocuklara ve ailelere sağlanan psiko-sosyal destek hizmetlerinin yeterliliği gözden geçirilmelidir.

* [6 yaşındaki bir çocuğun anasınıfında yaptığı resimden babasının işten atıldığına anlaşılması](#), çocuklara yönelik riskleri erken fark etmenin yollarını ve önemini gösteren bir örnek. Ancak fark etmek kadar önemli olan fark ettikten sonra ne yaptığımız. Hem bu resmi çizen çocuk ve ailesi için ne tür destekler sağlanıyor, hem de eğer o çocuk bu resmi çizmeseydi, ailenin yaşadığı sorun nasıl fark edilecekti, bunu düşünmemiz gerekmez mi?

* Ucuz mazot için geçtikleri Kuzey Irak'tan dönerken bombalanarak öldürülenler arasında çocuklar da vardı. Bu bölgede kaçakçılık yapıldığını ve çocukların da bu tehlikeli işe dahil edildiğini bu vesile ile hepimiz de duymuş olduk. Pekiyi bu durumda çocuğu ve onun güvenliğini önceleyen bir hizmetin nasıl olup da sunulmadığını düşünmemiz gerekmez mi? [Ailesinin geçimini hala sınırlardan geçip katırına yüklediği mallarla sağlayan](#) Şao ve benzer durumdaki çocukların bu tehlike ile yaşamasına göz yummaya devam mı edeceğiz, yoksa bir şey yapacak mıyız?

Düşünmeli, dikkat etmeliyiz!

Çocukların zarar görmesi doğrudan onlara yönelmiş tehlikeler ile mücadele ederek önlenemiyor. Genel olarak toplumu veya sadece yetişkinleri ilgilendiren ya da çocuklara yönelik hizmetlere ilişkin kararlar alınırken, bu kararların çocuğa etkisini değerlendirmek gerekiyor. Çocukların zarar gördüğü olayların önemli bir kısmı bu dikkatin eksikliğinden kaynaklanıyor. Adeta kaş yapalım derken göz çıkarttığımız durumlara örnek teşkil edecek ocak ayı haberlerini sıralıyoruz aşağıda:

* Sağlık sektöründen gelen üç haber, temel hizmetlerin planlamasında çocuklar üzerindeki olası etkiler yeterince düşünülmez ve uygun önlemler alınmazsa ortaya çıkacak mağduriyetlerin örneklerini oluşturuyor. Bu haberlerden ilki, tam gün yasası yürürlüğe girince Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde görev yapan tek profesörün izne ayrılması ile [çocuk nöroloji polikliniğinin kapatılmasına ve 5 bini aşkın çocuk hastanın diğer illere sevk edilmesine](#) dair. Haberlerden ikincisi, [Zonguldak'ta epilepsi hastası 1 yaşındaki kızını sevk edildiği Bolu'ya götüreceği yol parası bulamayınca kızıyla denize atlamak isteyen bir kadına](#) dair. Son haber ise [Şırnak'ın İdil ilçesinde yer yokluğu nedeniyle hastane bahçesinde hayatını kaybeden 2 yaşındaki Muhammet Erşek'e](#) dair. Sağlık hizmetleri ildeki çocuk nüfusu dikkate alınarak planlansaydı, tüm bu olayların önüne geçilebilirdi. Olay olduktan sonra [sorumlular hakkında soruşturma yapmak](#) kadar, bu tip olayların tekrarlamaması için kalıcı çözümler üretmek ve üretilmesini talep etme sorumluluğunu da üstlenmek gerekiyor.

* Temel hizmetlerin ihtiyaca uygun planlanamamasından kaynaklanan mağduriyetlere iki örnek de eğitim sektöründen geldi. [Şırnak'ta kaldıkları YİBO'da yatakhaneleri kapatıldığı için 125 kız öğrencinin köylerine dönmek zorunda kaldığı](#) iddia edildi. [Van'da ise çocukların yaşadıkları korkular yüzünden okula düzenli gidemediği](#) bildirildi. Hal böyle iken, çocuklara psiko-sosyal destek sağlayacak [Halkevleri ve Van Belediyesi'nin deprem sonrası bölgede kurduğu Van Çocuk Evi hakkında Van Valiliği'nden kapatma kararı verilmesi](#) çocuklara yönelik hizmetlerin onların ihtiyaçları doğrultusunda, bütüncül olarak planlanmamasının örneğini oluşturuyor.

* Eğitim sektöründen gelen bir diğer haber, önceliği çocuğun yararına verme yükümlülüğümüzü hatırlatıyor ve bu yükümlülük gereği alınan kararların çocuklar üzerinde yaratacağı negatif etkileri öngörebilmenin önemini anlatıyor bize: [Okul kampüsleri şehir dışına çıkıyor, içinde AVM'ler olan okul kampüsleri oluşturuluyor](#). Bu uygulamanın çocukları birçok risk altında bırakacağı (yolda yaşanabilecekler, trafik, vb.) ve çocukların birçok hakkını da ihlal edeceğinin (oyun vb. için ayrılan zamanın azalması, aidiyet ve güven hissini zedelenmesi, vb.) önceden düşünülmesi gerekir.

Bu ay çocuklar için ne yaptık?

Yazının buraya kadar olan kısmında çocuklara zarar vermiş veya verme riski taşıyan ve bu özellikleri ile haber olan olayları ele aldık. Ancak toplumsal hayatımızda çocukla ilgili olup bitenler bunlardan ibaret değil. Bir de olumlu bir gelişme olarak haberlere konu olan olaylar var. Çocuklara yönelik yapılan çalışmaların ve hizmetlerin de takip edilmesi, hem hiçbir şey yapılmadığı düşüncesinden kaynaklanan umutsuzluğu yıkmak hem de yapılanlar üzerinde bir toplumsal denetim oluşturmak bakımından önemlidir. Yazının bu bölümünde farklı sektörleri ilgilendiren gelişmeler ve yeni hizmet modellerine ilişkin haberlere yer veriyoruz.

Sosyal hizmet çalışmaları konusunda...

* Malatya Çocuk Yuvası'nda meydana gelen (2005) çocukların fiziksel istismarı ile ilgili olayları herhalde hepimiz hatırlıyoruz. Bu olayın sanıkları hakkındaki dava 2009'da sonuçlanmış: iki sanık hakkında beraat kararı verilmiş, 14 sanık 3 yıl, bir sanık da 4 yıl ceza almış. Bu davanın temyiz incelemesi Ocak 2012'de tamamlandığı için yeniden haber konusu oldu. [Yargıtay 8 Ceza Dairesi beraatleri onamış ama ceza miktarlarını az bularak mahkumiyet kararlarını bozmuş](#). Cezaların azlığı, çokluğu tartışılabilir bir konu ama asıl olarak kurum bakımı hizmetlerinde meydana gelen gelişmeler üzerinde durulmalı ve [TBMM Komisyon Raporu](#)'nda yer alan önerilerin gerçekleşip gerçekleşmediği sorgulanmalıdır:

* Çocuk yurtları ve yuvaları sayısı arttı mı?

* Bu kuruluşların fiziki şartları ile ilgili bir araştırma yapıldı mı ve değiştirmeye yönelik neler yapıldı?

* Çocukların öncelikle ailelerinin yanında veya aile ortamında kalmaları projeleri ile ilgili neler yapıldı?

* Çocuk yuvalarında çalışan personelde sayısal ve nitelik itibarıyla meydana gelen değişiklik nedir? Hizmet alımı şeklinde personel istihdamında, ihale şartnamelerinde personelin vasıflarının belirlenmesi konusunda ne yapıldı?

* Uzman personelin yapacağı hizmetlerin niteliksiz personele yaptırılmaması için uzman personel istihdamında bir değişiklik oldu mu?

* Uzman personelin görev tanımı günümüz şartlarına göre yeniden düzenlendi mi?

* İstihdam edilen personelin çalışma şartları ve saatlerinin düzenlenmesinde insan haklarına uygunluğu sağlamak üzere hangi değişiklikler yapıldı?

* Kuruluşların daha ciddi ve sistemli olarak denetlenmesi için denetim sisteminde ne tür bir değişiklik yapıldı?

* Sosyal aktivitelerin artırılması ve halkın ve sivil toplum örgütlerinin daha fazla katkısının sağlanması için ne tür çalışmalar yapıldı?

* Bunlar yapılsa idi, Manisa'daki olay engellenebilir miydi?

•

* Sakarya yerel haber ajansı, çocuk koruma alanında ilde hizmete giren bir kuruluşu duyuruyor: Şefkat Vakfı ile Sakarya İl Özel İdaresi arasında "korunmaya muhtaç çocukların bakımı, barınması ve korunması" amacına yönelik işbirliği protokolünün imzalanması ardından [14'ü kız, 9'u erkek toplam 23 "fakir ve yetim" çocuk Şevkat Vakfı Çocuk Köyünde kurum bakımına alınmış.](#) Özel kuruluşların çocuk koruma alanında görev üstlenmelerine bir örnek teşkil eden bu uygulamanın yaygınlaşabilmesi gerekiyor. Ancak çocuk koruma sisteminin; bu kurumların akreditasyonunu gerektirdiği ve ne yazık ki Türkiye'de bunu sağlayacak bir mekanizmanın (yasa, teşkilat vb.) bulunmadığı da unutulmamalıdır. Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımına yönelik hizmetlerin standartlarını, izin ve denetim esaslarını gösteren bir mevzuata ve bunu yapmaya yetkili bir kuruma ihtiyaç var. Öte yandan Çocuk Koruma Kanunu'na göre, kuruluş bakımına alma kararının mahkeme tarafından verilmesi ve denetlenmesi gerekir. Bu kuruma yerleştirme kararı mahkeme tarafından verilmiş ise, ya haberde ya kararda bir hukuka aykırılık olduğu da dikkatten kaçırılmamalıdır. Yoksulluk kuruluş bakımına alma sebebi olamaz. Bu uygulama, hem Birleşmiş Milletler Çocuk Haklar Sözleşmesi'nin (BM ÇHS) 18 ve 19. maddelerine hem de Çocuk Koruma Kanunu'na aykırı ve çocuk hakkı ihlali niteliğinde bir uygulamadır.

* Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, [Çocuk Hakları Yasası'nı hayata geçirme çalışmaları başlattığını ve Çocuk Eylem Planı'na göre, "sorunlu ailelerin" Aile Sosyal Destek Danışmanlığı tarafından belli periyotlarda izlemeye alınacağını](#) duyurdu. Bu haber Bakanlığın gerçekten çözüm aradığını gösteriyor ancak habere konu olan yöntem açısından bakıldığında, çözümden biraz uzak olduğumuz görülüyor. Sorunlu ailelerin takibi ancak ikincil bir yöntem olabilir, asıl önemlisi ailelerin sorun yaşamaması için desteklenmesidir. Ailelerin çocuğun gelişmesi ve yetişmesine yönelik sorumluluklarını yerine getirebilmek için devlet tarafından desteklenmeleri bir çocuk hakkıdır (ÇHS 18). Yapılacak düzenlemelerde önceliğin ve ağırlığın sorun yaşamamaya verilmesi, hayatı da mücadeleyi de daha anlamlı kılar.

* Tarsus yerel basını, [Tarsus'ta ÇKK il koordinasyon toplantısı yapıldığını](#) duyurdu. 2005 yılında kabul edilen Çocuk Koruma Kanunu'nun kurumlar arasında eşgüdümü sağlamak için öngördüğü bu çalışmanın yürütülüyor olması ve yerel basının buna ilgi göstermesi çok sevindirici. İl koordinasyonlarının toplanması kadar, bu toplantılarda ele aldıkları konular ve vardıkları sonuçlar da önemli olduğundan, gelecek haberlerde bu içeriğin de yer alması çok yararlı olacaktır.

Eğitim konusunda...

* [Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması](#), eğitim hakkı bakımından [üzerinde durulması gereken bir gelişme](#). Ancak, gerçekten işlevsel bir çözüm olup olmadığını anlayabilmek için, hedef ile birlikte yöntemi de duymaya ihtiyacımız var:

- * Zorunlu eğitimin gerçekten parasız olması sağlanabilecek mi?
- * Dershane ihtiyacını ortadan kaldıracak bir eğitim modeli nasıl oluşturulacak?
- * Eğitimde kalite nasıl arttırılacak?
- * Öğretmen açığı nasıl kapatılacak?
- * Halihazırda orta öğretim çağında olan iki milyon çocuğun, okula gitmeme sebepleri nasıl araştırılacak ve ortadan kaldırılacak?

•

* [MEB ihbar ve sorunlara üç gün içinde yanıt vermesini planladığı Alo 147 uygulamasını başlatıyor](#). Kişisel bilgilerin gizliliğinin sağlanması, cevap verecek görevlilerinin eğitimi, acil durumlara müdahale edecek kurumlar ile ilişkinin sağlanması gibi arka plan desteği gerektiren bu önemli çalışmayı izlemek ve ondan sonra değerlendirmek gerekir. Bu aşamada çocuklara bu hizmetin duyurulması ve yararlanma yöntemleri hakkında bilgilendirilmelerine yönelik çalışmaların yürütülme biçimi önemlidir.

* Ocak ayı içerisinde yayınlanan bir diğer haberde [Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yarıyıl tatilinde ilköğretim ve lise öğrencileri için 10 günlük özel umre programı düzenlediği](#) duyuruldu. Din ve vicdan özgürlüğü, çocuklar söz konusu olduğunda daha büyük dikkati gerektiren özellikli bir özgürlük alanı. Bu alana ilişkin bir girişimde bulunurken idarenin tüm tercihlere eşit olanak sağlamak ve serbest iradeye değer vermek gibi önemli yükümlülükleri var. Çocukların umreye götürülmesi uygulaması hakkında değerlendirme yapabilmek için şu soruların cevaplarını duymak gerekir:

* Diyanet İşleri Başkanlığı, diğer dinlere mensup veya dinsiz çocuklar için de benzer ziyaretlerin planını yapıyor mu?

* Çocuğun tercih hakkına saygı nasıl gözetilecek? Özellikle soyutlama yeteneği henüz gelişmemiş ilköğretim ilk sınıflarındaki çocuklardan tercih oluşturamayacakları bir konuda tercih oluşturmalarını veya bir karara uymalarını beklemek, hem pedagojik açıdan sakıncalı hem de çocuk hakkı ihlali olacağı tüm idareciler tarafından biliniyor mu ve buna uygun davranmalarının güvencesi nasıl sağlanacak?

* Çocuklar, gitmeyebilecek mi, mahalle baskısını engellemek için alınan önlemler nelerdir?

•

* Eğitim konusundaki son haber olan [müfredattan milli güvenlik dersinin kaldırılması](#) ise önemli bir gelişme. Ancak eğitimin militarist yaklaşımdan kurtarılması bakımından yapılması gereken daha pek çok şey var. Umarız barış eğitimine yönelik bir gelişmenin başlangıcı olur bu adım.

Diğer konularda...

* Yargıtay, Kırklareli'nde bir okul bahçesinde gerçekleştiği faili belirlenmiş, ancak mağdurları belirlenmemiş bir davayla ilgili verdiği kararda, [cinsel istismara uğrayan çocukların](#)

[isimlerinin iddianamede yer almamasına rağmen dava açılabilmesine ve mahkumiyet kararı verilebilmesine hükmetti](#). Suçun mağdur üzerinde yaratacağı olumsuz etkinin dikkate alınması kavramının çocuk hukukuna girmesi bakımından dikkate değer bir karar.

* Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) kuruluşunun 85. yıl dönümünde [internet sayfasını yenilemiş ve çocuklar için de bir bölüm oluşturmuş](#). Çeşitli kurumların kendilerini çocuklara anlatacak sayfalar yapması, katılım hakkına saygı göstermenin bir yöntemidir ve bu nedenle MİT'in bu çalışması çok değerlidir. Ancak siteye konulan oyun herkese, çocuklara en iyi seçeneğin ajanlık gibi sunulması ile mesleğin tanıtılması arasındaki farkın neden gözden kaçırıldığı sorusunu sorduruyor.

* Çocuk gelişim uzmanlarına göre oyun, çocuk gelişiminde beslenme kadar önemli bir unsur; toplumsal hayatta ise sağlanabilirse iyi olan bir lüks adeta. Herhangi bir yerleşim yerinde, bir köy ya da bir mahallede çocuk parkının olmaması başka nasıl açıklanabilir? Pek çok yer için geçerli olan bu önemli eksikliğin, [çocuklar tarafından fark edilip dile getirilmiş olması, idareciler tarafından da bu talebe değer verilmesi](#) ise her şeye rağmen takdir edilmesi gereken bir örnek. Bu konudaki bir diğer güzel örnek de Aziziye'den. Sosyal Destek Programı (SODES) kapsamında hazırlanan 'Baba Benim Oyunağım Var' projesiyle [820 çocuğun faydalanabildiği bir oyuncak evi açılmış](#). Hem oyun hakkının tanınması hem de geniş bir çocuk grubunun yararlanabileceği bir hizmet biçiminde planlanmış olması bakımından önemli olan bu uygulamaların bütün çocuklar için bir hak olduğunu umarız bütün yerel yönetimler fark ederler.

* [Gündem: Çocuk! Çocuk Hakları Merkezi kurdu](#) ve 1 Ocak 2011 - 31 Aralık 2011 tarihleri arasında en az 815 çocuğun önlenebilir sebeplerden dolayı yaşamını yitirdiğini bildiren [ilk raporunu](#) yayınladı. Bu haber, sivil toplumun çocuk haklarını koruyucu politikalar üretilmesine sağlayacağı desteğe çok güzel bir örnek oluşturuyor.

* Çocuk polisi, karşılaştığı sorunların çözümünde proaktif olmayı tercih etmek gibi önemli bir tutuma sahip. Ancak bu tutum bazen, polisin yetki ve sorumluluklarını aşan alanlarda çalışmalar yürütmesine, bu sebeple de çocuk hukuku ve insan hakları standartları bakımından sıkıntılı bir duruma düşmesine neden oluyor. Ankara Emniyeti'nin, eğitimevinde kalan çocuklarla ilgili "[Bambu Ağacı Projesi](#)" de bunun örneklerinden. Cezanın infazını özgürlüğü kısıtlama dışına çıkarmak ve çocuğa yaşamını yapılandırma olanağı sunmak gerçekten çok önemli ve Türkiye'de eksikliği fark edilen bir konu. Şu haberlere konu olayların hepsi, alternatif müdahale yöntemlerine ihtiyaç gösteren haller: [bomba imal ettiği iddia edilen bir çocuk Adana'da, hırsızlık yapan iki çocuk ise Osmaniye'de tutuklandı, İzmir Bornova Anadolu Lisesi'nde ise hırsızlık yaptığı iddia edilen biri öğrenci meclisi başkanı üç öğrenci okuldan uzaklaştırıldı](#). Okula yönlendirilmesi gereken çocukların okuldan uzaklaştırılmaları halinde suç ve benzeri risklerden korunmaları nasıl sağlanabilir? Bu örnekler de gösteriyor ki, Bambu Ağacı Projesi önemli bir çalışmadır. Ancak gene de şu soruların yanıtlanması gerekir:

* Eğitimevindeki çocukların meslek edindirilmesi, işadamlarının bu çocuklara koçluk etmesini öngören bir projeyi neden polis yapıyor, eğitimevi idaresi zaten bu amaçla görevlendirilmiş bir ekipten oluşmuyor mu?

* Eğitimevinin rutin hizmetleri arasında bunlar yer almıyor mu?

* 50 çocuk ve koçlar hangi kriterlere göre tespit ediliyor? Koçlara pedagojik formasyon nasıl veriliyor?

- * Bu sürecin yönetimi ve koordinasyonunu kim yapıyor?
- * Nasıl bir psiko-sosyal uygulamanın parçası bu uygulama?
- * Bireysel hatalardan kaynaklanacak istismar vb. durumlar nasıl denetlenecek ve engellenecek?
- * "Ekonomik ihtiyaçlarını karşıla, okula gönder, işe yerleştir, evlendir" sihirli formülü pedagojik mi, davranış terapisi bakımından bilimsel mi?
- * Bu çalışmada işbirliği yapıldığı söylenen üniversiteler hangileridir?

•

Bu sözlerin takipçisi olalım!

Yazının bu bölümüne kadar gelmişseniz yorulmuşsunuz ve sormuşsunuzdur: Ne çok sorun var, iyi bir şey derken bile altından bir eleştiri çıkıyor. Ne olacak bu çocukların ve bu memleketin hali, yok mu bunun bir çaresi diye. Siyasetçiler veya bürokratlar tarafından çocukları ilgilendiren konularda verilen sözler, bu ruh hali içerisindekilerin yüreğine bir su serpiyor. Ama olaylar ve eleştiriler arttığında dile getirilen bu taahhütler bazen unutulup gidiyor. Bu bölümde bu sözlerle yer veriyoruz ki, takipçisi olalım ve hayata geçirilmelerini sağlayalım.

* Adalet Bakanlığı, Ankara Çocuk Eğitimevi'ni yeniliyor. Bu [kurumlarda uygulanacak psiko-sosyal programlar ve bireyselleştirilmiş iyileştirme programları hazırlıyor](#). Adalet Bakanı, bu önemli çalışmalara ek bir başka çalışmanın hazırlıklarını yaptıklarını açıkladı: [çocukların buldukları kurumda aileleri ile birlikte zaman geçirebilecekleri alanlar](#) oluşturmak. Çocuğun özgürlüğünün kısıtlanmasının kabul edilebilir bir tek amacı vardır: toplumsal yaşama uyum sağlamasındaki zorluğu ortadan kaldıracak davranış eğitimi yapmak. Çocuğun aile ile bağlarını güçlendirecek bu tür uygulamalar amaç bakımından etkili araçlardandır. Bu nedenle Adalet Bakanlığı'nın bu yöndeki çabasını desteklemek ve uygulama sözünü takip etmek gerekir.

* İstismar mağduru çocuklara tıbbi hizmetler ile adli hizmetlerin birlikte sunulması, hem başvuruya teşvik hem de ikincil örselenmenin önlenmesi bakımından çok önemli. Sağlık Bakan'ının kurulduğunu duyurduğu Ankara Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) bu amaca uygun hizmet verebildiği takdirde önemli bir ihtiyacı karşılayacak. O nedenle hem bu merkezin faaliyetlerinin izlenmesi ve desteklenmesini hem de Bakanın "bu merkezleri 22 ila 29 bölgeye yaymak için gayret göstereceğiz" sözünü takip etmek gerekiyor.

AYIN KONUSU: Erken Evlilikler ve Çocuk Anneler

Ocak ayının konusunu erken evlilikler olarak belirledik. Erken evlilik; çocuğun yaşama, sağlık, eğitim, yararının korunmasına öncelik verilmesi, görüşünün alınması, ayrımcılıktan korunma, her türlü ihmal, istismar ve sömürden kaçırılma ve satılmaktan korunma haklarını (ÇHS md. 2-3, 6, 12, 19, 24, 28-29, 34-36) ihlal eden, bir başka deyişle çocuğun çocuk olma hakkını (ÇHS md. 1) elinden alan; [Türkiye'de yaşayan kadınların üçte birinin ve 5.5 milyon çocuğun mağduru olduğu](#) çok büyük bir sorun. Bu sorunu ayın haberleri üzerinden

konuşmanın bütüncül değerlendirmeye ve kalıcı çözüm üretmeye katkı vermesini ümit ediyoruz.

Bu ayın haberlerinde bizim tespit edebildiğimiz altı çocuk gelinin (1, 2, 3, 4, 5, 6) dördünün aynı zamanda anne olması, bir de çocuk anneler sorunumuz olduğunu gösteriyor. Altı çocuktan dördünün Gaziantep'in Nizip ilçesinde yaşıyor olması ise sorunun gelenekler ile ilgili yönünü görmezden gelmemizi engellemek için bir mesaj adeta.

Altı çocuk gelin haberinin sadece [birinde](#), evlendirilmek üzere iken fark edilen bir çocuğun kurum bakımına alındığı ve ailesi ile ilgili çalışma yürütmek için de sosyal çalışma görevlilerinin görevlendirildiği bildirilmekte. Diğerlerinin hepsinin evlendirildikten ve hatta anne olduktan sonra fark edilmiş olması, sorunun sadece geleneklerden kaynaklanmadığını, sisteminde de zarar verici gelenek veya tutumlara karşı çocukları korumasız bıraktığını gösteriyor.

Öyleyse üzerinde çalışılması gereken iki temel alan var: (1) erken evliliğin sebepleri, (2) bunu önleyememe nedenlerimiz. Bunların ikisi, birbiri ile bağlantılı ama birbirinden ayrı iki çalışma alanı olarak önümüzde durmadıkça, soruna bütüncül bakabilme olanağına sahip olamayız.

Erken evlendirilmenin sebepleri ve çözüm önerileri konusunda her şeyden önce TBMM komisyonlarının raporlarına bakmakta fayda var. 2006 yılında töre ve namus cinayetleri ile kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'nda erken evlilikler konusu aile içi şiddetle doğrudan bağlantılı bir sorun olarak [gündeme getirilmiş](#); 2009 yılında "TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu" altında "Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Alt Komisyon" [bu konu üzerinde çalışmıştır](#).

Önleyememe nedenlerimizi anlayabilmek için ise bu komisyon raporlarındaki önerilerin neden ve nasıl hayata geçirilemediğini araştırmamız gerekir. Örneğin; komisyonun çözüm önerileri arasında yer alan; zorunlu eğitim çağındakilerin okula devamlarının takibi, halkın eğitimi, yanlış dini algıların ve geleneksel uygulamaların önlenmesi, erken evliliklerin tespiti gibi öneriler ile ilgili olarak bugüne kadar hangi kalıcı adımların atılmış olduğunu araştırmak ve neden bu raporlarda yazılı önerileri hayata geçirmeye öncelik verilmediğini tespit etmeye çalışmak bundan sonrası için hazırlanacak eylem planlarının gerçekçi olmasını sağlamak bakımından çok önemlidir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'nın açıklamalarından bu göreve talip olduğunu anlıyoruz. Bakan birçok konuşmasında "[erken evliliğe izin vermeyiz](#)" dedi. Ancak arkasından gelen "[12 yıl zorunlu eğitim çare olacaktır](#)" ve "[çocuk 17 yaşındaymış, 11 yaşında değil, öyle olsaydı korkunç olurdu](#)" açıklamaları, bu umut verici açıklama ile çelişkiydi. Ancak Bakanın, "[Bakanlığımızın bu konuda yapabileceklerini araştırıyoruz](#)" demesi ve bu açıklamada konunun hem adli, hem idari, hem de yasal yönlerine dikkat çekmesi, konu üzerinde düşündüğünü göstermekte ve bu nedenle de değişim için umut yaratmaktadır.

Bu mücadelede geleneklerin rolü ile yüzleşme cesareti göstermeden başarıya ulaşmanın imkansızlığını [araştırmalar](#) ortaya koyuyor. Yüzleşme cesareti demek; her şeyden önce sebepler üzerinde araştırma, durumu tespit için düzenli kayıt ve veri toplama [demektir](#). Yürütülen çalışmaların hepsi [göstermektedir ki](#), bu sorun çok yönlü bir sorundur ve

mücadelenin bu yönlerin tamamına yönelik olması gerekir. Sadece bu ayın olaylarına bakarak, hazırlanacak bir eylem planının kapsamı hakkında birkaç öneri paylaşabiliriz:

- * Nüfus kaydının zamanında ve doğru yapılmasını sağlamak için yasal ve idari önlemler;
- * Evlendirilme tehdidi altındaki çocuklar için yardım hattı ve sığınmaevleri;
- * Erken evlendirilmeleri tespiti yarayacak bir kayıt ve veri toplama sistemi;
- * Erken evlendirmeyi öneren, destekleyen inançlar, gelenekler ve kişiler ile mücadele;
- * Erken evlendirmenin suç olarak tanımlanması, cezalandırılmasını sağlayacak yasa değişikliği;
- * Eğitim çağındaki çocukların okula kayıtları ve devamlarının takibi ve eğitimde kalitenin artırılması;
- * Eğitimde cinsiyet ayrımcılığı ile mücadelenin önemli bir hedef haline getirilmesi ve bu hedefe uygun müfredat ve eğitim ortamları tasarımı;
- * Toplumdaki çocukluk algısı hakkında araştırmalar ve yanlış algıları değiştirmeye yönelik çalışmalar;
- * Çocukla çalışan bütün meslek elemanları ve özellikle öğretmenler arasında algı araştırmaları ve bu konudaki bakış açısı farklılıklarını ve bilgi eksikliklerini gidermeye yönelik çalışmalar;
- * Topluma erken evlendirilmenin zararlarını anlatan kampanyalar, eğitim programları;
- * Bu çalışmalar için yeterli kaynağın ayrılması ve yeterli sayıda "sosyal çalışmacı" (yerine ikame edilecek başka bir meslek erbabı değil) istihdam edilmesi.

Buraya kadar hep önlemeden bahsettik, ancak bu arada 5.5 milyon evli çocuğu da unutmamak gerekir. Onlar istismar tehdidi ve psiko-sosyal baskı altında, büyük çoğunluğu aynı zamanda yoksulluk ve yoksunluk ile mücadele ederek yaşıyorlar. Onlar için hayatı daha kolay ve yaşanılır kılmak için ne yapacağımızı da ayrıca düşünmemiz gerekiyor.